

J P Åhlén - ett aeroplan och en aviatör!?

Jag skrev tidigare en artikel om J P Åhlén och flyget (SFT 3/2011). Av några intressanta kommentarer som jag fick runt detta ämne, skulle jag vilja delge läsekretsen innehållet i ett brev som sätter fingret på J P Åhléns mycket tidiga entré i svensk flyghistoria. Två år tidigare än vad jag spekulerade om i min förra artikel. Jag vill också passa på att lyfta på hatten för den påpasslige redaktören som hade placerat artikeln bredvid Gösta Frödebergs beskrivning av sin tid som Tempo-stipendiat vid Ålleberg 1948. Det senare ett utmärkt exempel på sonen Gösta Åhléns sätt att stödja svenskt civilflyg.

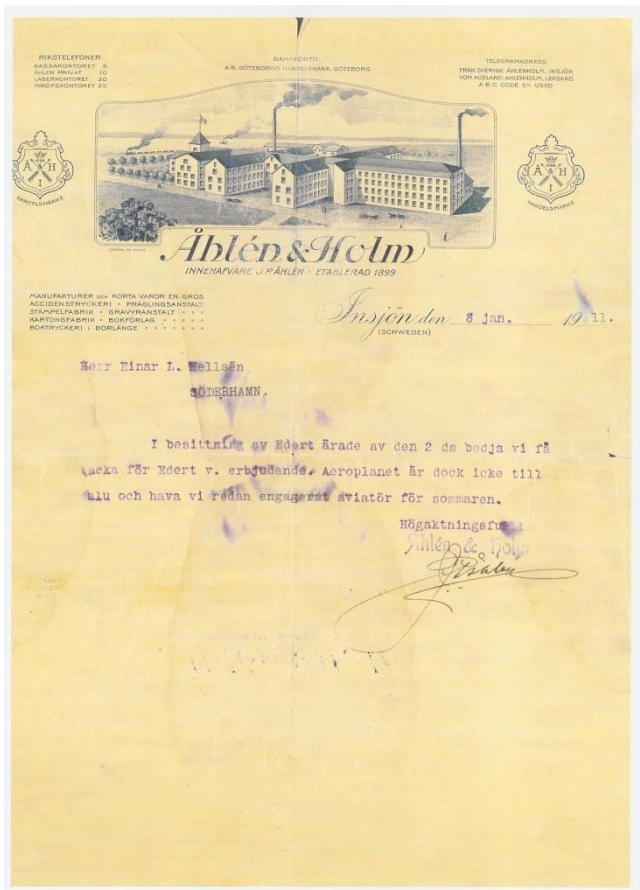
Men tillbaka till J P Åhlén och årsskiftet 1910-1911! Från Per Westerberg i Djursholm fick jag nämligen ta del av ett spännande brev från J P Åhlén till Pers morfar Einar Hellsén. Brevet är daterat den 8 januari 1911 och utgör uppenbarligen ett svar på en förfrågan från Hellsén om att få köpa ett "aeroplan" av Åhlén & Holm! I svaret förklarar J P Åhlén att aeroplanet inte är till salu, och att han redan har en aviatör kontrakterad för sommaren!

Vid denna tid var – med ett understatement - antalet svenska flygplan och aviatörer inte stort. Vid den första "flygveckan", anordnad hösten 1910 av Svenska aeronautiska sällskapet, presenterade visserligen fjorton förhoppningsfulla konstruktörer upp ett fyrtiotal olika bidrag, men de facto var det bara Cederström med sin Bleriot XI (BilBol/Polstjernen) som vid denna tid kan sägas ha varit operativa. På flygveckan presenterades visserligen Ask & Nyrops skötebarn "Gräshoppan", det första svenskbyggda flygande flygplanet, men planet hade mest gjort sig känd genom en något skuttande framfart. Tillgången på certifierade flygare var inte mycket bättre den, Cederström fick som förste svensk sitt aviatörcertifikat i juni 1910. Därefter kom militärflygarna Hamilton och Dahlbeck 1911, medan exempelvis Hugo Sundstedt erhöll sitt certifikat först 1912.

J P Åhlén hade enligt Ullman (1999) köpt sin berömda "Vita bil" av Cederström, men några uppgifter om samarbete på flygets område finns inte beskrivna, åtminstone inte i den gängse litteraturen om J P Åhlén eller Cederström. Under vintern 1911 var Cederström dessutom på väg att byta flygplan från Polstjernen till den mer motorstarka Nordstjernen. Frågan lämnas därför fri, vad var det för flygplan som J P Åhlén syntes disponera redan 1910 och vem var den tilltänkte aviatören? Det skall tilläggas att någon vägledning heller inte ges i Sollingers (2000) flyghistoriska bibliografi över åren 1900-1925, där J P Åhléns namn inte förekommer.

Återvänder vi slutligen till den förhoppningsfulla spekulanten Einar Hellsén skriver Per Westerberg så här om sin morfar: "Einar var en man med stora vyer, född i Arbrå, ca 1910 avflyttad till Söderhamn där han bl a drev en chaufförsskola. Sedermera tog han sig till Göteborg och blev med tiden grundare av och direktör för AB Bil & Truck, återförsäljare av Volvo. 1910 kontaktade han uppenbarligen JP Åhlén i avsikt att få köpa ett flygplan av honom. Vad hans planer var med detta köp, som dock inte blev av, eller hur han tänkt finansiera detta hugskott är för mig okänt."

Folke Cerenius (folke.cerenius@swipnet.se)

Brev från J P Åhlén till Einar Hellsén